

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten gör inte anspråk på att ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer i landet. Information bör också sökas från andra källor.

HONGKONG – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 31 december 2021

I. SAMMANFATTNING

Hongkong innehar en särställning som särskild administrativ region inom Folkrepubliken Kina¹ enligt den överenskommelse som slöts i samband med Storbritanniens återlämnande av den forna kronkolonin till Kina 1997. I den grundlag som då trädde i kraft, *Basic Law*, fastställdes principen *ett land, två system*. Den avsåg ge Hongkong en självstyrande ställning inom Kina, med ett fristående politiskt och rättsligt system med respekt för grundläggande mänskliga rättigheter. Samtidigt gavs den nationella folkkongressen i Peking slutlig rätt att tolka *Basic Law*.

Efter omfattande politiska protester mot ett förslag till utlämningsavtal med Fastlandskina 2019, infördes 2020 en ny nationell säkerhetslag för Hongkong. 2021 genomfördes även omfattande förändringar i Hongkongs valsystem. Dessa två förändringar, som båda genomfördes efter beslut av den nationella folkkongressen i Peking, har haft särskilt genomgripande effekter på situationen för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Hongkong. En successiv urholkning av principen *ett land, två system* har skett och Hongkong går allt mer mot ett auktoritärt styre. Utvecklingen är oroande och har väckt omfattande kritik från en lång rad länder, inklusive Sverige, samt internationella människorättsorganisationer och civilsamhället. Även EU och FN har framfört kritik mot utvecklingen.

¹ För att särskilja mellan Hongkong och övriga Kina används i rapporten "Fastlandskina" för övriga Kina. Referenser till "centralregeringen" och "den nationella folkkongressen" syftar på Folkrepubliken Kinas regering respektive folkkongress.

Den nya säkerhetslagen kriminaliserar separatistisk och omstörtande verksamhet, liksom terrorism och samröre med främmande makt. Definitionerna av brotten är vida och lagen ger myndigheterna långtgående möjligheter att övervaka misstänkta, inskränka deras rörelsefrihet, hålla dem frihetsberövade och genomföra husrannsakingar. Livstids fängelse ingår i straffskalan. Sedan lagen infördes har över 120 oppositionspolitiker och demokratiaktivister gripits. Yttrande- och pressfriheten har kraftigt försämrats. Ett stort antal medieföretag, fackföreningar och civilsamhällesorganisationer, som exempelvis den populära tidningen *Apple Daily*, Hongkongs största fackförbund *Confederation of Trade Unions* och paraplyorganisationen *Civil Human Rights Front*, har tvingats upphöra med sina verksamheter.

Allmän och lika rösträtt saknas. De förändringar av Hongkongs valsysteem som genomfördes under våren 2021 innebär att den utveckling mot demokratisering som funnits under de senaste årtiondena nu helt avstannat. Det nya valsystemet innebär bland annat att andelen direkt folkvalda ledamöter i Hongkongs parlament (*LegCo*) minskas ytterligare och att alla som kandiderar till *LegCo* måste godkännas av en särskild granskningskommitté, där centralregeringens företrädare *de facto* har vetorätt. Reell politisk opposition saknas numera i *LegCo*. På distriktsnivå har mer än hälften av de folkvalda oppositionspolitikerna slutat till följd av nya regler och hot om åtal.

Även rättsväsendet i Hongkong, som traditionellt ansetts som oberoende och välfungerande, har kommit under hårt tryck av den nya säkerhetslagen. Lagens vaghet skapar rättsliga oklarheter och gråzoner. Den yttersta tolkningsrätten av lagen ligger hos den nationella folkkongressen i Peking. Brister har funnits vad gäller rättssäkerhet, till exempel genom årslånga häktningstider. Det är svårt att beviljas borgen. Rättsfall kan övertas av domstolar i Fastlandskina.

Hongkong är ekonomiskt välmående, men inkomstskillnaderna är stora. Enligt Hongkong-regeringens fattigdomsrapport för 2020 lever cirka 24 procent av befolkningen och drygt 45 procent av Hongkongs pensionärer under fattigdomsgränsen (som är satt till 4400 HKD, motsvarande cirka 5500 SEK, per månad). Sjukvård och utbildning är tillgängliga för alla och håller god kvalitet.

Lagstiftning som skyddar mot diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet saknas i Hongkong, liksom regelverk kring

hur asylsökande ska behandlas. Utländska hushållsanställda i Hongkong lever ofta i utsatta situationer.

Med hänvisning till rådande pandemirestriktioner har inga demonstrationer beviljats tillstånd sedan januari 2020. Den årliga 4 juni-manifestationen till minne av massakern på Himmelska Fridens Torg nekades tillstånd både 2020 och 2021. Flertalet personer som trotsade förbudet har sedermera gripits och åtalats.

II. RÄTTSSTATENS PRINCIPER

Rättsväsendet har traditionellt varit oberoende och välfungerande och en viktig garant för Hongkong som rättssamhälle. Det är uppbyggt efter brittisk förebild, med oberoende institutioner och kontrollmekanismer som ska garantera att rättsstatens principer upprätthålls. Utvecklingen sedan de politiska protesterna 2019 och införandet av den nationella säkerhetslagen 2020 har dock inneburit en erodering av dessa principer.

Den 30 juni 2020 antog den nationella folkkongressen en ny nationell säkerhetslag i Hongkong. Inga konsultationer föregick antagandet och själva lagtexten hölls hemlig tills efter det att lagen trätt i kraft. Lagen kriminaliserar separatistisk verksamhet, omstörtande verksamhet, terrorism och samröre med främmande makt. Definitionerna av brotten är vida och lagen ger myndigheterna långtgående möjligheter att övervaka misstänkta, inskränka deras rörelsefrihet, hålla dem frihetsberövade och genomföra husrannsakingar. Lagen är även tänkt att tillämpas extraterritoriellt, vilket är ett ytterligare skäl till oro. Domarna som ska pröva mål under den nya säkerhetslagen kan utses direkt av Hongkongs regeringschef, vilket väckt frågor om rättsväsendets oberoende. Åtal kan också överföras till domstolar i Fastlandskina och prövas där. Straffskalan inkluderar livstids fängelse.

Sedan lagen infördes har över 120 oppositionspolitiker, demokratiaktivister, civilsamhällesföreträdare och andra gripits, häktats eller åtalats. Lagens tillämpning har i praktiken resulterat i en tystad politisk opposition, ett reducerat och allt försiktigare medielandskap och ett i stora delar nedmonterat civilt samhälle. Häktningstiderna är ofta mycket långa. I ett åtal som rör 47 oppositionspolitiker har en majoritet (33 personer) suttit häktade sedan den 28 februari 2021 utan att rättegång inletts. Åtalet mot dessa personer är kopplat till ett primärval som den politiska oppositionen genomförde i juli 2020 inför det sedermera uppskjutna *LegCo*-valet i september 2020. Enligt åtalet ska personerna

genom sitt agerande ha konspirerat för att försöka vinna en majoritet av mandaten i *LegCo* med syfte att försöka lamslå regeringen och hindra budgeten från att antas.

Utgångspunkten är att borgen inte medges för personer som misstänkts för brott under den nya säkerhetslagen, vilket går emot tidigare praxis.

Enligt statistik från Hongkongpolisen har över 10 000 personer gripits med anledning de politiska protesterna 2019 - 2020. Av dessa har knappt 3 000 åtalats. 1 300 fall har avgjorts i domstol med 715 fällande domar. Mot övriga pågår fortfarande förundersökningar. Nära 40 procent av de som gripits är studenter och skolelever, vissa så unga som tolv år.

I *World Justice Projects* årliga rättsstatsindex för 2021 rankas Hongkong på plats 19 av 139 granskade stater. Datan som indexet bygger på samlades dock in 2017, det vill säga före många av de händelser som denna rapport redogör för.

Hongkong har en särskild antikorrptionskommission (ICAC) och är ett av de minst korrupta samhällena i regionen. I *Transparency Internationals* index för 2021 över upplevd korruption hamnar Hongkong på plats 12 av 180 granskade stater.

Rättssäkerhet

Rätten till en rättvis och offentlig rättegång fastställs i lag, liksom rätten till offentligt biträde. Sedan hösten 2021 kan dock åtalade inte längre påverka valet av försvarsadvokat, utan blir tilldelade en. Många av de som åtalats som följd av de politiska protesterna har inte beretts möjlighet att överlägga med sin försvarsadvokat förrän under själva rättegången, vilket har skapat frågetecken kring rättssäkerheten.

Straffbarhetsåldern är tio år. Det senaste året har flera tonåringar dömts till fängelse för deltagande i de politiska protesterna 2019.

Straffrihet och ansvarsutkrävande

En särskild organisation, *Independent Police Complaints Council* (IPCC), har till uppgift att utreda klagomål och anmälningar mot polisen. I praktiken genomförs utredningarna av en enhet inom polismyndigheten och IPCC:s uppgift är främst att övervaka att utredningarna går rätt till. IPCC:s medlemmar utses av regeringschefen och organisationen rapporterar direkt till denne.

Under de politiska protesterna 2019 förekom många uppgifter om att poliser gjort sig skyldiga till olika typer av överträdelser och brott. IPCC genomförde en undersökning av 1755 formella anmälningar som gjorts mot polisen från juni 2019 till mars 2020. I en rapport som publicerades i maj 2020 konstaterade IPCC att polisen inte gjort sig skyldig till något övervåld eller några överträdelser som det fanns anledning att rikta kritik emot. De utländska experter som knutits till IPCC:s undersökning valde att inte ställa sig bakom rapporten utan avgick innan den publicerades.

III. DEMOKRATI

De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

I Hongkongs *Basic Law* fastslås att territoriet ska ha ett fristående politiskt och juridiskt system med en egen regering och parlament (*LegCo*). Den nationella folkkongressen har dock slutlig rätt att tolka *Basic Law*. Det kinesiska kommunistpartiet har mycket stort inflytande över samtliga folkkongresskandidaters valbarhet och över valresultat.

Hongkong har ett eget polis- och rättsväsende, en egen centralbank (HKMA) samt fristående myndigheter för skatteuppbörd, immigration med mera. Försvars- och utrikespolitiken styrs från centralregeringen i Peking och den kinesiska militären har förläggningar på flera platser i Hongkong.

Politisk pluralism finns inte längre i Hongkong. Centralregeringen i Peking har tydliggjort att principen ska vara att ”patrioter” ska styra Hongkong. Med ”patrioter” menas i detta sammanhang personer som centralregeringen och det kinesiska kommunistpartiet uppfattar som pålitliga.

Valsystemet i Hongkong ändrades på ett genomgripande sätt genom ett beslut av den nationella folkkongressen i Peking den 30 mars 2021 och en därpå följande omröstning i *LegCo* den 27 maj 2021. Enligt beslutet har *LegCo* numera 90 ledamöter. Av dessa utses 40 av en särskild valkommitté, 30 genom omröstningar i så kallade funktionella valkretsar som representerar olika branscher och yrkesgrupper och 20 genom allmänna val (i det tidigare valsystemet tillsattes 35 av 70 platser genom allmänna val). Kandidater till *LegCo* och till regeringschefsposten (*Chief Executive*) måste godkännas av en särskild granskningskommitté (*Candidate Eligibility Review Committee*) som baserar sin bedömning på underlag från den nationella säkerhetspolisen. Granskningskommitténs

beslut kan inte överklagas i domstol. Regeringschefen, vars mandat löper på fem år, får sitta som längst två mandatperioder.

Den särskilda valkommittén utökades genom det nya valsystemet till 1500 medlemmar, från tidigare 1200. Samtliga distriktsvalda representanter, varav många var oppositionella, utslöts. Valkommittén är indelad i fem sektorer varav en utgörs av medlemmar med tydlig koppling till centralregeringen i Peking, det vill säga ledamöter till den nationella folkkongressen, ledamöter till det nationella konsultativa organet CPPCC och ledamöter till andra nationella organisationer. Både kandidater till *LegCo* och till regeringschefsposten måste ha stöd från samtliga sektorer i valkommittén, vilket de facto ger varje sektor ett veto.

Lokala distriktsstyrelser tillsätts efter allmänna val. De ägnar sig åt ärenden på lokal nivå och har ingen egentlig politisk makt. I det senaste distriktsvalet den 24 november 2019 vann den politiska oppositionen 87 procent av mandaten (393 av 452 platser). Sedan 2021 har över hälften av distriktsrepresentanterna från den politiska oppositionen valt att avgå efter att nya regler införts som innebär att alla folkvalda måste avlägga en ed till Hongkong-regeringen eller riskera åtal.

Det förändrade valsystemet är ett steg bort från den politiska utveckling som förutses i *Basic Law* och i den gemensamma deklARATIONEN mellan Kina och Storbritannien. I artikel 45 i *Basic Law* står uttryckligen att målet är att Hongkongs regeringschef ska utses genom allmänna val.

Kvinnor förekommer på ledande poster i det politiska livet, till exempel regeringschef Carrie Lam, men i betydligt mindre utsträckning än män. För närvarande är cirka femton procent av ledamöterna i Hongkongs de facto regeringskabinett (*Executive Council*) kvinnor, och enbart två av regeringens 15 ministrar. I *LegCo* är 17 av 90 ledamöter kvinnor (cirka 19 procent). Personer som tillhör Hongkongs etniska minoriteter är kraftigt underrepresenterade i *LegCo*.

Freedom House bedömer i sitt index från 2021 Hongkong som ”delvis fritt” med en tydligt negativ trend. Implementeringen av den nationella säkerhetslagen och införandet av det nya valsystemet som förhindrar politisk pluralism uppges vara de viktigaste faktorerna bakom det minskande demokratiska utrymmet.

Det civila samhällets utrymme

Hongkong hade under många år efter överlämnandet 1997 ett livligt och energiskt civilt samhälle med många organisationer som hördes i den offentliga debatten. Organisationsföreträdare kritiserade regeringen och drev på olika samhällsreformer, inte minst på det sociala området och miljöområdet. Sedan införandet av den nationella säkerhetslagen 2020 har flera viktiga organisationer upplösts och situationen har försämrats markant.

Några exempel på organisationer som avvecklat sin verksamhet sedan 2020 är:

- Lärarnas fackförbund, som bildades 1973 och var ett av de största fackförbunden i Hongkong med 100 000 medlemmar (cirka 80 procent av Hongkongs lärarkår), men som den 10 augusti 2021 valde att avveckla sin verksamhet och upplösa organisationen. Beslutet att avveckla verksamheten kom efter att kinesisk statsmedia (*Xinhua* och *Folkets Dagblad*) uttalat kraftig kritik mot organisationen och dess verksamhet. Organisationen tog under 2019 ställning för de politiska demonstranternas sak och för lärarnas rätt att diskutera den politiska situationen i samhället.
- Hongkongs största fristående fackliga organisation *Confederation of Trade Unions* (CTU) med 250 medlemsförbund och 145 000 medlemmar valde att avveckla sin verksamhet den 3 oktober 2021. Flera av organisationens ledande representanter, som generalsekreterare Lee Cheuk Yan och ordförande Carol Ng, satt då redan frihetsberövade, bland annat misstänkta för brott mot den nationella säkerhetslagen.
- *Civil Human Rights Front* (CHRF), som var en framstående paraplyorganisation för mänskliga rättigheter och som valde att avveckla sin verksamhet den 13 augusti 2021. CHRF stod bland annat bakom flera av de stora demonstrationer som genomfördes under de politiska protesterna 2019.
- *Hong Kong Alliance in Support of Patriotic Democratic Movements in China*, en organisation som låg bakom den årliga 4 juni-manifestationen till minne av massakern på Himmelska Fridens Torg, beslutade att avveckla sin verksamhet den 25 september 2021 efter att samtliga styrelsemedlemmar frihetsberövats.

Sammanlagt har över 50 civilsamhällesorganisationer avvecklat sin verksamhet i Hongkong sedan den nationella säkerhetslagen infördes. Stora delar av det kvarvarande civilsamhället är satt under politisk press. Säkerhetslagens vida och vaga formuleringar gör att det ofta är ottydligt vilken verksamhet som är tillåten respektive otillåten.

IV. MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

I *Basic Law* stipuleras rätten till liv, samt ett förbud mot tortyr.

Amnesty International har rapporterat om övervåld från polisen och misshandel av anhållna i samband med de stora demonstrationer som ägde rum 2019 och 2020. Den utredning som genomfördes av polisens eget övervakningsorgan, och som beskrivs ovan, möttes av stark kritik. *Amnesty International* påtalade utredningsorganets bristfälliga utredningskapacitet och deras otillräckliga oberoende, brister som tidigare FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter och FN:s kommitté mot tortyr påpekat.

I en dom från november 2020 konstaterar Hongkongs högsta domstol att Hongkongregeringen inte uppfyllt sina förpliktelser att skydda enskilda mot tortyr och misshandel. Domen framhöll Hongkong-regeringens skyldighet att inrätta ett oberoende organ för att hantera anmälningar mot poliser.

Dödsstraff

Dödsstraffet avskaffades 1993.

Rätten till frihet och personlig säkerhet

I *Basic Law* stipuleras att den personliga friheten är oantastlig och att ingen godtyckligt får gripas, anhållas eller fängslas. *Basic Law* garanterar också in- och utresefrihet för de med hemvist i territoriet.

Tillämpningen av den nationella säkerhetslagen har dock satt dessa friheter under press. Människorättsorganisationer som *Amnesty International* och *Human Rights Watch* har dokumenterat flera fall av kränkningar.

Personer som misstänks för brott mot den nationella säkerhetslagen måste lämna ifrån sig sina resedokument. *Amnesty International* uppger

att detta förekommit även i fall där tillräcklig bevisning för åtal ännu inte förelegat.

I ett tillägg till immigrationslagen som trädde i kraft i augusti 2021 ges chefen för immigrationsmyndigheten befogenhet att på till synes godtyckliga grunder vägra in- och utresa för enskilda personer. Detta har kritiserats av bland annat Hongkongs advokatsamfund.

Yttrande-, press- och informationsfrihet, inklusive på internet

Rätten till yttrande- och tryckfrihet är inskriven i *Basic Law*.

Hongkong hade under många år efter överlämnandet 1997 ett öppet och fritt media- och debattklimat. Stora försämringar har emellertid skett sedan den nationella säkerhetslagen infördes 2020.

En av de största tidningarna i Hongkong, *Apple Daily*, ofta kritisk mot regering och myndigheter, tvingades i juni 2021 att upphöra med sin verksamhet. Det skedde efter att *Apples Dailys* tillgångar frusits och ägaren och grundaren Jimmy Lai, liksom en rad medarbetare inklusive VD, chefredaktör och biträdande ansvarig utgivare, gripits misstänkta för brott mot den nationella säkerhetslagen.

Den populära online-tidningen *Stand News* avvecklade sin verksamhet den 29 december 2021 efter att flera reportrar samt chefredaktören och två tidigare styrelsemedlemmar gripits av polisen, misstänkta för brott mot den nationella säkerhetslagen. I samband med gripandena frystes *Stand News* tillgångar.

Hongkongs public service-kanal RTHK har sedan säkerhetslagen infördes genomgått en omfattande omstrukturering. Regeringskritiskt innehåll har rensats bort och flera journalister har sagts upp. Många TV- och radioprogram har avlägsnats från utbudet. I augusti 2021 meddelade Hongkongregeringen att RTHK ingått ett långsiktigt partnerskap med *China Media Group*, som ägs av centralregeringen i Peking.

Enligt Hongkongs journalistförbunds årsrapport för 2021 anser 99 procent av de lokala journalisterna att den nationella säkerhetslagen skadat pressfriheten i Hongkong. En undersökning bland *Foreign Correspondents' Clubs* medlemmar hösten 2021 visade att 84 procent av de svarande ansåg att arbetssituationen försämras sedan den nationella säkerhetslagen infördes.

Reportrar utan gränser rankar Hongkong på plats 148 av 180 granskade stater i sitt pressfrihetsindex 2021. Denna rankning gjordes dock före nedläggningarna av *Apple Daily* och *Stand News*.

Flera utländska journalister har nekats visum sedan 2020, däribland journalister och redaktörer från *New York Times*, *Hong Kong Free Press* och *the Economist*. *New York Times* meddelade i juli 2020 att delar av tidningens Hongkong-kontor skulle omlokaliseras med anledning av de osäkerheter säkerhetslagen skapat.

Internet och sociala medier utgör ett viktigt och populärt verktyg för allmänheten i Hongkong för delaktighet, information och kommunikation. Hongkong har länge åtnjutit ett fritt internet, men under den nationella säkerhetslagen ges polisen befogenhet att blockera och ta ned innehåll som publicerats. Allt digitalt innehåll som publicerats av tidningen *Apple Daily* har tagits bort. Inlägg på sociala medier har lett till gripanden och åtal under säkerhetslagen. Lagen har också medfört ökad självcensur. *Stand News* tog i juni 2021 självmant bort samtliga debattartiklar från nätet.

En anti-doxinglag, som kriminaliserar icke-samtyckt offentliggörande av privat information online, trädde i kraft i oktober 2021. Google, Twitter och Facebook har kritiserat lagen och framhållit att den kan medföra att företagen kan tvingas lämna Hongkong för att undvika risker för sina anställda. Regeringen diskuterar även införandet av en lag mot så kallade falska nyheter. Förslaget har kritiserats av journalistförbundet och *the Foreign Correspondents' Club*, som pekat på riskerna för otydlighet och godtycklig rättstillämpning.

Mot bakgrund av den nationella säkerhetslagen infördes i juli 2021 nya riktlinjer för filmcensur. Riktlinjerna trädde i kraft samma dag som de offentliggjordes och har bland annat lett till inställda filmevenemang.

Det finns även exempel på konstcensur. I december 2021 monterade Hongkong-universitetet ned konstverket "*Pillars of Shame*", ett minnesmärke över massakern på Himmelska Fridens torg den 4 juni 1989. Även andra universitet har valt att montera ned liknande minnesmärken, liksom andra statyer med starka associationer till demokrati.

Rätten till mötes- och föreningsfrihet

I *Basic Law* garanteras mötes- och föreningsfrihet samt rätten att bilda och ansluta sig till fackföreningar.

Ett lagförslag som bland annat innebar att Hongkongbor skulle kunna utlämnas till Fastlandskina utlöste från juni 2019 fram till covid-19 pandemins utbrott i januari 2020 de mest utbredda demonstrationerna i Hongkongs historia. De flesta av demonstrationerna var fredliga, men våldsamheter och förstörelse förekom. Polisens agerande under de politiska protesterna blev föremål för stark kritik både lokalt och internationellt. Vid flera tillfällen sköt poliser mot obeväpnade demonstranter. Sammanlagt dog fyra personer i samband med protesterna och tusentals skadades. I samband med protesterna greps enligt officiell statistik 10 260 personer mellan juni 2019 och april 2020.

Många av dessa har sedan 2020 dömts för deltagande i olagliga demonstrationer, inklusive flera av de mest framträdande oppositionspolitikerna i Hongkong, däribland Martin Lee som kallats demokratiörelsens fader i Hongkong.

Sedan januari 2020 har inga tillstånd beviljats för demonstrationer. Myndigheterna har hänvisat till rådande restriktioner med anledning av pandemin.

Religions- och övertygelsefrihet

Religionsfrihet garanteras i *Basic Law*. Det finns ett stort antal religiösa samfund, som kan verka fritt. Det gäller även samfund som uppfattas som kontroversiella i Fastlandskina.

V. EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

Rätten till arbete, rättvisa arbetsvillkor och relaterade frågor

Hongkong har ratificerat sex av åtta grundläggande ILO-konventioner. Konventionerna nummer 100 och 111, som rör icke-diskriminering i arbetslivet, har inte ratificerats.

Arbetslösheten är generellt låg och ligger för närvarande på cirka fyra procent, men många tvingas arbeta deltid. Sysselsättningsgraden för kvinnor bedöms vara cirka 50 procent.

Medianlönen är cirka 18 400 HKD per månad 2020, motsvarande strax över 22 000 SEK. Inkomstklyftorna är stora, vilket bland annat kritiserats av FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Enligt den senaste tillgängliga statistiken från 2016, är Hongkongs Gini-koefficient 0,54, vilket innebär att Hongkong är en av de minst jämlika ekonomierna i världen.

Fackföreningar har en relativt svag ställning och kollektivavtal är ovanliga. Rätten att ansluta sig fackligt samt att strejka är inskriven i lagen, däremot inte rätten att förhandla kollektivt. Flera av de stora fackföreningarna har tvingats avveckla sin verksamhet sedan den nationella säkerhetslagen trädde i kraft.

Arbetstiden är inte reglerad i lag och en heltidsanställd person i Hongkong arbetar ofta cirka 50 timmar per vecka, ungefär 30 procent mer än det internationella genomsnittet. Minimilönen är 37,5 HKD (motsvarande cirka 47 SEK) per timme, och omfattar alla yrken utom invandrade hushållanställda, vars minimilön är 4 630 HKD (motsvarande cirka 5800 SEK) per månad.

Rätten till bästa uppnåeliga fysiska och mentala hälsa

Den offentliga vården är väl utbyggd och har låga avgifter. Ingen får vägras vård på grund av bristande betalningsförmåga. Cirka 15 procent av Hongkongs budget går till hälso- och sjukvård, och vården anses hålla hög internationell klass. Den privata vården anses vara bland de bästa i världen. Medellivslängden var 88 år för kvinnor och 82,9 år för män år 2020. Barnadödligheten är mycket låg, 1,9 per 1000 födselar.

Aborträtt i Hongkong existerar, men är begränsad till fall där kvinnans hälsa är i fara eller om barnet riskerar att födas med en allvarlig funktionsnedsättning. Långa väntetider på de offentliga sjukhusen och höga kostnader för de privata alternativen innebär att många tvingas till osäkra aborter i Hongkong, eller åka över gränsen till Fastlandskina för att genomföra abort.

Rätten till utbildning

Skolplikt råder för alla barn från sex till 15 års ålder. Skolgång upp till och med gymnasiet är kostnadsfri med vissa undantag, men då med starkt subventionerade avgifter. Högskole- och universitetsutbildningen håller

mycket hög kvalitet. Det finns åtta universitet och flera av dessa ger stipendier till studenter som kommer från fattiga förhållanden.

Enligt Hongkongs statistikmyndighet är 52 procent av universitetsstudenterna kvinnor.

Utbildning i den nya nationella säkerhetslagen finns numera inskriven i läroplanen för grundskolan. Även flera universitet har infört obligatoriska kurser om lagen.

Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard och social trygghet

Totalt lever cirka 24 procent av befolkningen i fattigdom, vilket är den högsta siffran sedan 2009. Hongkong-regeringens definition av fattigdom innebär att leva på mindre än 4 400 HKD, motsvarande 5 200 SEK, per månad. Medianlönen för en nyexaminerad student är cirka 16 000 HKD, motsvarande 19 000 SEK. Detta ska ses i ljuset av att Hongkong rankas som en av världens dyraste platser att bo och leva på. Trångboddheten är utbredd och det är inte ovanligt att flera generationer bor i samma lägenhet. Så många som 300 000 personer tros bo i lägenheter som delats av i små rum (så små som tre kvadratmeter), så kallade "uppdelade lägenheter".

VI. RÄTTEN ATT INTE UTSÄTTAS FÖR DISKRIMINERING

Kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna

Kvinnor har enligt lag samma rättsliga status som män, inklusive inom familjerätten, äganderätten och arbetsrätten. En särskild kommission, *Equal Opportunities Commission*, övervakar jämställdhetsfrågor.

Många kvinnor är välutbildade och förhållandevis många har framträdande positioner. Kvinnor är dock fortsatt underrepresenterade i parlamentet, i regeringen och i politiska församlingar på lokal nivå.

Våld i nära relationer uppmärksammas alltmer och stödet till utsatta kvinnor har förbättrats, bland annat genom skärpt lagstiftning. År 2021 gjordes ett tillägg till diskrimineringslagen vilken nu även omfattar skydd mot diskriminering för ammande kvinnor.

Barnets rättigheter

Barnaga är förbjudet i Hongkongs skolor och i vissa andra sammanhang, men förblir tillåtet i hemmet. Statistik från myndigheten för social välfärd visar en kraftig ökning av antalet anmälningar om barnmisshandel under de senaste åren. Lagändringar som skulle innebära att rapporteringsplikt införs för vissa yrkesgrupper vid misstänkta fall av barnmisshandel diskuteras för närvarande.

Arbete är förbjudet för barn under 13 år och det finns inga kända rapporter om barnarbete. Straffbarhetsåldern i Hongkong är tio år.

Barnfattigdomen är relativt utbredd. 27 procent av barnen i Hongkong växer upp i fattigdom enligt regeringens definition.

Under covid-19 pandemin har det förekommit att föräldrar och små barn separerats i samband med konstaterad smitta.

Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Etnisk och religiöst betingad diskriminering är ovanlig, men Hongkongs regering har fått kritik för att barn som tillhör vissa etniska minoriteter i praktiken har begränsad tillgång till utbildning av god kvalitet, främst eftersom de ofta saknar tillräckliga kunskaper i kinesiska för att kunna tillgodogöra sig skolundervisningen. Som en konsekvens av detta har regeringen beslutat att utöka undervisningen i kinesiska som andraspråk.

Hbtqi-personers åtnjutande av mänskliga rättigheter

Homosexualitet avkriminaliserades 1991.

Att ingå samkönade äktenskap i Hongkong är förbjudet. Samkönade äktenskap som ingåtts utomlands erkänns inte och samkönade par har inte tillgång till samma sociala service och rättigheter som andra. Det finns inget lagstadgat skydd mot diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet.

Hbtqi-personers åtnjutande av mänskliga rättigheter är inte en prioriterad politisk fråga. De framsteg som gjorts på senare år har främst skett genom domstolsbeslut, snarare än genom lagändringar. En uppmärksammat dom från år 2020 innebär att personer som ingått samkönade äktenskap utomlands nu har samma rätt till arv från sin avlidna partner som personer i icke-samkönade äktenskap. Samma år fastställdes i en dom samkönade

pars rätt att ansöka om subventionerat boende, vilket de tidigare nekats. Ytterligare en dom slog år 2021 fast att båda parter i ett samkönat par har lika rätt till föräldraskap.

Juridiskt könsbyte tillåts, men först efter omfattande medicinsk behandling och sterilisering.

Flyktingars och migranters rättigheter

Hongkong tillhör de samhällen som tar emot minst antal asylsökande i förhållande till befolkningens storlek. Det finns för närvarande cirka 3 000 asylsökande i Hongkong

Hongkong har inte ratificerat FN:s flyktingkonvention och saknar ett regelverk för hur asylansökningar ska behandlas. Asylsökande i Hongkong får inte arbeta och erhåller ingen officiell status. Asylsökande barn har dock rätt att gå i skolan. Asylsökandes nyfödda barn erhåller ingen rätt till bosättning (*right to abode*), med följd att de i praktiken blir statslösa.

FN:s kommitté mot tortyr har konstaterat att flyktingar ofta får otillräckligt ekonomiskt stöd, vilket medför att många tvingas söka arbete i den informella sektorn.

Ett tillägg till Hongkongs immigrationslagar som trädde i kraft i augusti 2021 innebär att asylsökande kan nekats tolk och även nekats asyl om den asylsökande vägrar läkarundersökning.

Invandrade hushållsanställda omfattas av mer restriktiva immigrationslagar än övrig utländsk arbetskraft, exempelvis omfattas de inte av rätten att få permanent uppehållstillstånd efter sju års vistelse i Hongkong.

Invandrade hushållsanställda löper risk att hamna i en beroendeställning i förhållande till sin arbetsgivare och/eller agentur. Lagen som reglerar invandrade hushållsanställda föreskriver till exempel att dessa måste bo hos sin arbetsgivare. Dispens ges endast i undantagsfall. Exploatering och övergrepp förekommer.

Hongkongs regering har på senare år reglerat hur mycket en agentur får ta ut i avgift för att förnya ett anställningskontrakt och har också inrättat ett antal juridiska kanaler, såsom telefonjourer och polisjourer, där invandrade hushållsanställda kan anmäla övergrepp.

Det finns exempel på arbetsgivare som avskedat hushållsanställda i samband med att de testats positivt för covid-19 och tvingat hushållsanställda till isolering under inhumana förhållanden.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Antalet personer med funktionsnedsättning uppskattas till cirka 534 000. Stora utmaningar finns avseende tillgänglighet och service. Betydande problem finns vad gäller tillträde till byggnader och allmänna kommunikationsmedel. Skärpt lagstiftning har antagits och en oberoende kommission har fått i uppdrag att förbättra förhållandena för personer med funktionsnedsättning.

En särskild förordning (*Mental Health Ordinance, MHO*) garanterar rättigheter för personer med psykisk funktionsnedsättning och psykisk ohälsa. Det råder dock brist på tillgång till psykiatrisk sjukvård och på psykiatriker.

VII. Exempel på svenskt och internationellt arbete rörande mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Hongkong

Regeringens demokratisatsning, som går ut på att Sverige i alla sammanhang ska stå upp för demokratiska principer, arbeta för att stärka demokratin och stå upp när den brister, genomförs också i Hongkong. Sveriges generalkonsulat i Hongkong arbetar aktivt med frågor rörande mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer framför allt genom det lokala EU-samarbetet. EU:s rådslutsatser om Hongkong från 24 juli 2020 utgör i detta sammanhang en viktig utgångspunkt

Den nationella säkerhetslagen har medfört att många organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter är försiktiga och återhållsamma vad gäller kontakter med utländska aktörer och representanter. Att ta emot internationellt stöd till sin verksamhet kan numera vara ett brott mot den nationella säkerhetslagen.

VIII. Ratificering av centrala konventioner om mänskliga rättigheter

Hongkong har tillträtt sju av de tio mest centrala konventionerna för mänskliga rättigheter. De är följande:

Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (*International Covenant on Civil and Political Rights, CCPR*) undertecknades år 1998. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt

och det fakultativa protokollet om avskaffandet av dödsstraffet är Hongkong inte part till.

Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (*International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights*, CESCR) ratificerades år 2001. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt är Hongkong inte part till.

Internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (*International Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination*, CERD) ratificerades år 1981.

Konventionen om avskaffandet av all slags diskriminering mot kvinnor (*Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women*, CEDAW) ratificerades år 1980. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt är Hongkong inte part till.

Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (*Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*, CAT) ratificerades år 1988. Det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr är Hongkong inte part till.

Konventionen om barnets rättigheter (*Convention on the Rights of the Child*, CRC) ratificerades år 1992. Det fakultativa protokollet om indragning av barn i väpnade konflikter ratificerades år 2008.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (*Convention on the Rights of Persons with Disabilities*, CRPD) ratificerades år 2008.

Internationella konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden (*International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances*, ICED) är Hongkong inte part till.

1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning (*Convention Relating to the Status of Refugees*, 1951 Refugee Convention) och det tillhörande protokollet är Hongkong inte part till.

Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen (*Rome Statute of the International Criminal Court*) är Hongkong inte part till.

